

Miljø- og
Fødevareministeriet
Fødevarestyrelsen

TRANSPORT- GUIDE

VURDERING AF
TRANSPORTEGNETHED
OG SKADER OPSTÅET
UNDER TRANSPORT

FORMÅL	5
NAVLEBROK HOS GRISE	6
BESKRIVELSE	7
OBSERVATIONER	8
VURDERING	10
REGELGRUNDLAG	11
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	11
AFGØRELSE	11
EKSEMPLER	12
HALEBID HOS GRISE	14
BESKRIVELSE	15
OBSERVATIONER	16
VURDERING	18
REGELGRUNDLAG	19
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	19
AFGØRELSE	19
EKSEMPLER	20
HALTE DYR	22
BESKRIVELSE	23
OBSERVATIONER	24
VURDERING	26
REGELGRUNDLAG	27
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	27
AFGØRELSE	27
EKSEMPLER	28
MAGRE KØER.....	30
BESKRIVELSE	31
OBSERVATIONER	32
VURDERING	34
REGELGRUNDLAG	35
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	35
AFGØRELSE	35
EKSEMPLER	36

ØRESÅR OG BLODØRER.....	38
BESKRIVELSE.....	39
OBSERVATIONER	40
VURDERING	42
REGELGRUNDLAG	44
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	44
AFGØRELSE	44
EKSEMPLER	45
KREATURER MED BRÆKKEDE ELLER BESKADIGEDE HORN.....	50
BESKRIVELSE.....	51
OBSERVATIONER	52
VURDERING	54
REGELGRUNDLAG	56
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	56
AFGØRELSE	56
EKSEMPLER	57
VURDERING AF SKADER OPSTÅET UNDER TRANSPORT	60
BESKRIVELSE.....	61
OBSERVATIONER	62
VURDERING	64
REGELGRUNDLAG	64
FORTOLKNINGSBIDRAG.....	65
AFGØRELSE	65
EKSEMPLER	66
BILAG 1 LOVGIVNING, RETNINGSLINJER OG SANKTIONERING.....	69
BILAG 1.1 LOVE, FORORDNINGER OG BEKENDTGØRELSESR	69
BILAG 1.2 VEJLEDNINGER	72
BILAG 1.3 SAGSBEHANDLING OG VALG AF RETTE SANKTION.....	72
BILAG 1.4 ØVRIGE.....	73

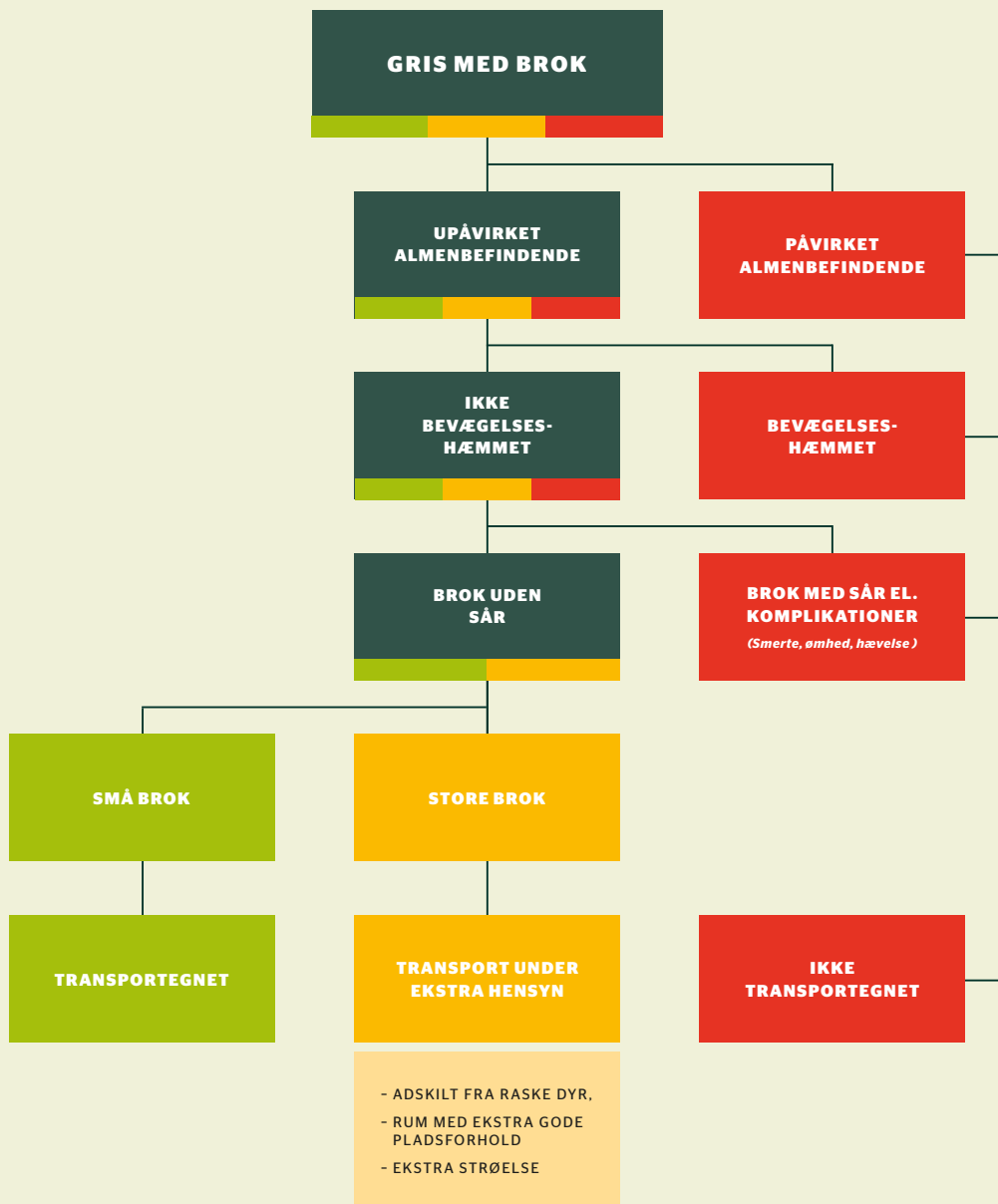
FORMÅL

Denne guide er til brug for dyrlæger ansat i Fødevarestyrelsen.

Ved vurderingen af, om et dyr er egnet til transport indgår bl.a. en klinisk undersøgelse af dyrets tilstand sammenholdt med en undersøgelse af forholdene for transportens afvikling.

Guiden beskriver hvilke forhold vedrørende dyrets tilstand og den planlagte transport, der bør tages i betragtning, når et dyrs transportegnethed skal vurderes.

Guiden er alene vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering af dyrets transportegnethed i forhold til den planlagte transport ud fra den ramme, transportlovgivningen opstiller. Guiden er ment som et værktøj, som beskriver nogle af de elementer, der kan inddrages, når den konkrete vurdering foretages.

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Udposninger på navlestedet betegnes almindeligvis som navlebrok, og optræder hyppigt hos grise i alle aldre. Brok er en tilstand, hvor det væv, som normalt holder de indre organer på plads ikke er tilstrækkeligt stærkt. Indholdet i en broksæk er tarmkrøs og ofte også tarme. Mange hævelser på navlestedet er dog ikke egentlige navlebrok, men skyldes andre lidelser som f.eks. cystedannelser, vævsforandringer eller abscesser.

I det følgende anvendes betegnelsen navlebrok.

Grisene kan være helt upåvirkede af et navlebrok, men kan også være almenpåvirkede.

I brok, der indeholder tarme og krøs, kan der ske en delvis indklemning, så et stykke tarm ikke fungerer optimalt og grisen kan blive mager og utrivelig, og kan være smertepåvirket i større eller mindre grad. I værste fald kan der ske en hel afsnøring og drejning af tarme og blodforsyning, hvilket er meget smertefuldt og grisen får et meget dårligt almenbefindende og dør som følge af dette.

Navlebrok kan desuden hæmme grisens bevægelse og kontakt imellem underlaget og broksækken kan resultere i afslidning af huden og dermed sår i bunden af navlebrokket. I værste fald kan der ligefrem ske en ruptur af broksækken.

OBSERVATIONER

Klinisk undersøgelse af grisens tilstand:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er grisens almenbefindende?**

- Er grisen nedstemt, bleg, mager, oppustet mv.
- Eventuelt måles temperaturen.

- **Hvad er størrelsen af broksækken?**

- Navlebrok på over 15 cm betragtes som et stort navlebrok på et slagtesvin.
- Hos grise af andre størrelser vurderes brokkets størrelse i forhold til grisens størrelse.
- Store brok, der rager frem når grisen ligger ned, kan være særligt udsatte for skader under transporten, ved f.eks. at andre grise træder på broksækken.

- **Er der sår på broksækken?**

- Eventuelle sår undersøges med hensyn til størrelse og dybde. Man bør være særlig opmærksom på undersiden af broksækken, da det er her broksækken ofte slides mest imod underlaget.
- Har såret bindevævsdannelse og granulationsvæv, tykke sårrande og er der tegn på infektion er det tegn på, at der er tale om et ældre sår.

- **Er grisen bevægelseshæmmet?**

- Store brok, der hænger under bugen på grisen, kan gøre normal gang vanskelig og derved hæmme grisens bevægelser, og muligheder for at kompensere for køretøjets bevægelser under transporten.
- Pendulerende brok kan genere selvom de ikke er så store.
- Smerter fra broksækken kan desuden gøre grisen uvillig til at bevæge sig.

- **Palpation af broksækken**

- Varme, hårdhed, og smerte ved tryk, kan være tegn på indeklemning eller afsnøring af indhold i broksækken eller infektion i brokket eller det omgivende væv. Dette er meget smertefulde tilstande og vil kunne forværres ved transport. Bløde, let manipulerbare broksække, hvor grisen ikke viser tegn på smerte, tyder på mere ukomplicerede brok.

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges vedrørende selve transporten:

- **Er det en transport med omlæsning af grisen?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked, vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos grisene, og kan derved være en ekstra belastning for grisen og øge risikoen for at grisen kommer til skade.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at dyrene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for at grisene kommer til skade. Direkte transporter er mere skånsomme.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til grisen på bilen?**

- Er grisen f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold og derved mulighed for at undgå at blive trådt på af andre grise.
 - Er grisen f.eks. adskilt fra raske grise.
 - Er der evt. tildelt ekstra strøelse på gulvet, således at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på.

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor grisens tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Grise med mindre brok, uden sår eller med små overfladiske sår og rifter og uden påvirket almenbefindende, er egnede til transport.

Transport under ekstra hensyn:

Grise med store brok er også transportegnede, såfremt grisene er helt upåvirkede, ikke er bevægelseshæmmede og hvis der ikke er sår på brokket. Der bør dog ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse grise. Det vil sige eksempelvis rigelig strøelse på hele gulvet og/eller transport uden omlæsninger og/eller kort transport og/eller rigeligt med plads og/eller adskilt fra raske dyr.

Jf. udtalelse fra Det Veterinære Sundhedsråd kan der transporteres op til 5 grise med store brok i hvert aflukke, hvis de er ledsaget af en dyrlægeerklæring.

Ikke egnede til transport:

Grise med store brok med sårddannelser på broksækken, grise med bevægelseshæmning samt grise med påvirket almentilstand eller tegn på komplikationer i form af indeklemning, bughindebetændelse og lignende er uegnede til transport.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1 og eventuelt § 2 for så vidt angår besætningsejer.
- Transportbekendtgørelsens § 17.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelse, der kan være relevant:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag. Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

EGNET TIL TRANSPORT

Gris med lille brok uden sår, ikke påvirket almenbefindende, uden bevægelsehæmning. Egnede til transport.

KAN TRANSPORTERES UNDER EKSTRA HENSYN

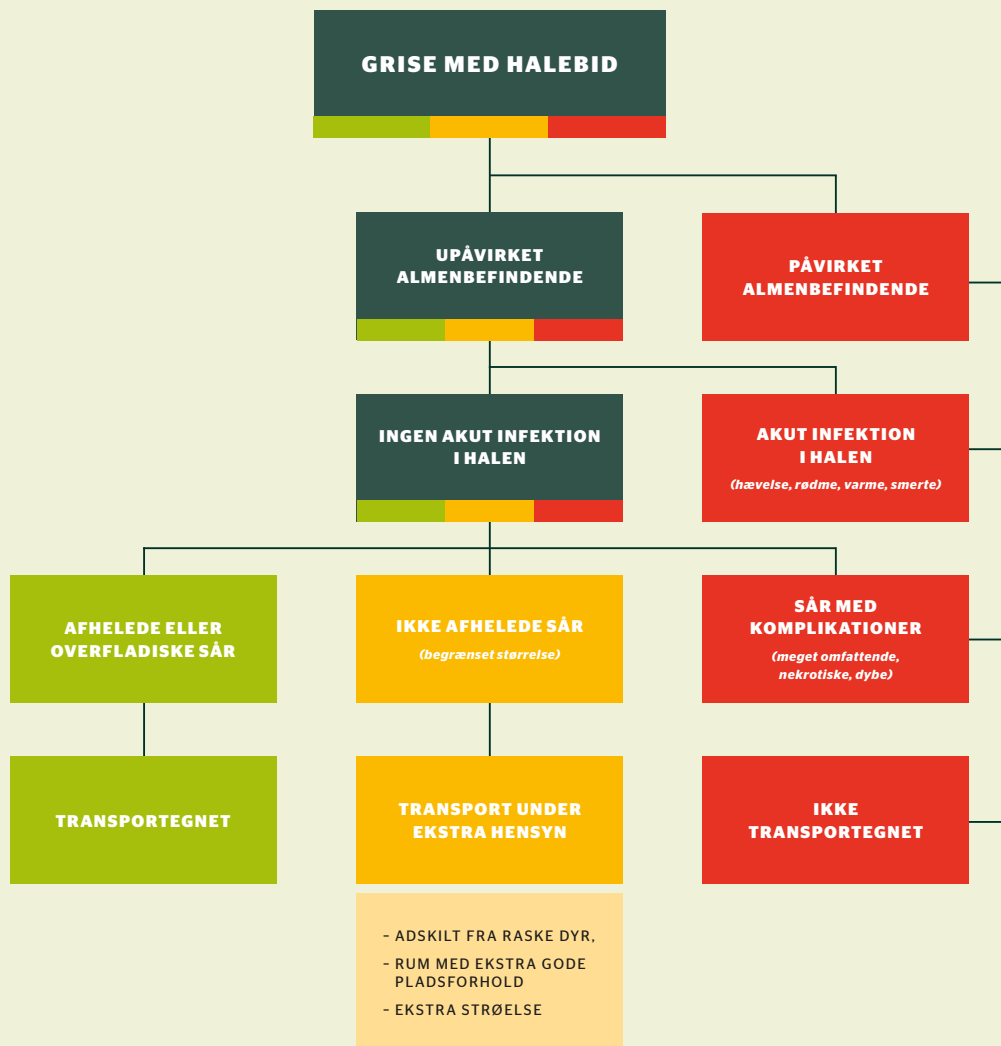

Gris med stort navlebrok, uden sår/læsioner og grisens almenbefindende er upåvirket. Kan transporteres under ekstra hensyn.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Gris med stort navlebrok med tydeligt sår. Ikke egnet til transport

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Halebid er en unaturlig adfærd der kan opstå når noget er galt i grisenes miljø og der opstår stress hos dyrene. Årsagen kan skyldes frustration over manglende foderpladser, dårlig klimastyring, dårlig ventilation, høj belægningsgrad, uhensigtsmæssig stiindretning, manglende rode - og beskæftigelsesmateriale, mangler ved foder osv. Halespidsen eller hele halen kan blive genstand for en alvorlig betændelse, der involverer huden, det underliggende væv og knoglerne i halen. I svære tilfælde ses vævsdød og spredning af infektion til f.eks. led og ryggens knogler. Halebid er smertevoldende og spredning af infektionen vil medføre stærkt påvirket almenbefindende. Akutte infektioner i halen og underliggende væv kan medføre ømhed og smerte ved berøring.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF GRISENS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er grisens almenbefindende?**
 - Er grisen nedstemt?
 - Eventuelt måles temperaturen.
- **Tager grisen ligeligt støtte på alle ben eller er den uvillig til at gå.**
 - Bevægelseshæmning kan være tegn på smerte og lidelse ved spredning af infektion fra halen til ryg og/eller led
- **Forsøger grisen at gemme halen**
- **Halen undersøges evt. ved palpation.**
 - Er halen varm, øm og vægrer grisen sig for berøring, kan det være tegn på inflammation og/eller infektion i halestumpen.
 - Er såret akut opstået eller af ældre dato?
 - Er der tale om et åbent sår, hvor huden er gnavet væk eller er såret helt overfladisk?
 - Er der sårrande med arvæv?
 - Er der pus og flåd fra dybereliggende væv?
 - Er knoglevævet involveret?

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges vedrørende selve transporten:

- **Er det en transport med omlæsning af grisen?**
 - Transporter med omlæsning på et samlested eller marked, vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos grisene, og kan derved være en ekstra belastning for grisen og øge risikoen for at grisen kommer til skade.
- **Hvordan er transporten afviklet?**
 - En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at grisene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for at grisene kommer til skade. Direkte transport er mere skånsomme.
- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til grisen på transportmidlet?**
 - Er grisen f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold og derved med mulighed for at undgå andre grise.
 - Er grisen adskilt fra raske grise.
 - Er der evt. tildelt ekstra strøelse i rummet således, at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på.

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor grisens tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse at:

Egnede til transport:

- Afhelede halebid.
- Halebid med små overfladiske sår i huden, der ikke involverer underliggende væv, og som har en tør afgrænset sårkorpe, og uden tegn på infektion i halen.

Transport under ekstra hensyn:

- Grise med ikke afhelede halebid med sårddannelser, uden påvirket almenbefindende, uden bevægelseshæmning, uden akut infektion i halestumpen eller tegn på spredning til led og knogler. Der bør dog ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse grise. Det vil sige eksempelvis rigelig strøelse på hele gulvet og/eller transport uden omlæsninger og/eller kort transport og/eller rigeligt med plads og/eller adskilt fra raske dyr.

Ikke egnede til transport:

- Grise med halebid, der har påvirket almenbefindende.
- Grise med infektion i halestumpen, eller med infektioner som involverer knoglevæv og periost.
- Større læsioner omkring haleroden og hvor hele halen mangler, vurderes altid som alvorlige sår, med mindre området er helt afhelet og dækket af hud.
- Grise med friske bidsår i halen, der bløder.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1 og eventuelt § 2 for så vidt angår besætningsejer.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I.
- Transportbekendtgørelsens § 17. Denne bestemmelse gælder kun for transporter, der fuldt ud afvikles i Danmark.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelse, der kan være relevant:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag.

Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

EGNET TIL TRANSPORT

Gris med mindre overfladisk halebid, dækket af helt tør sårskorpe, uden tegn på infektion i dybereliggende væv. Ikke øm eller varm ved berøring. Egnede til transport.

KAN TRANSPORTERES UNDER EKSTRA HENSYN

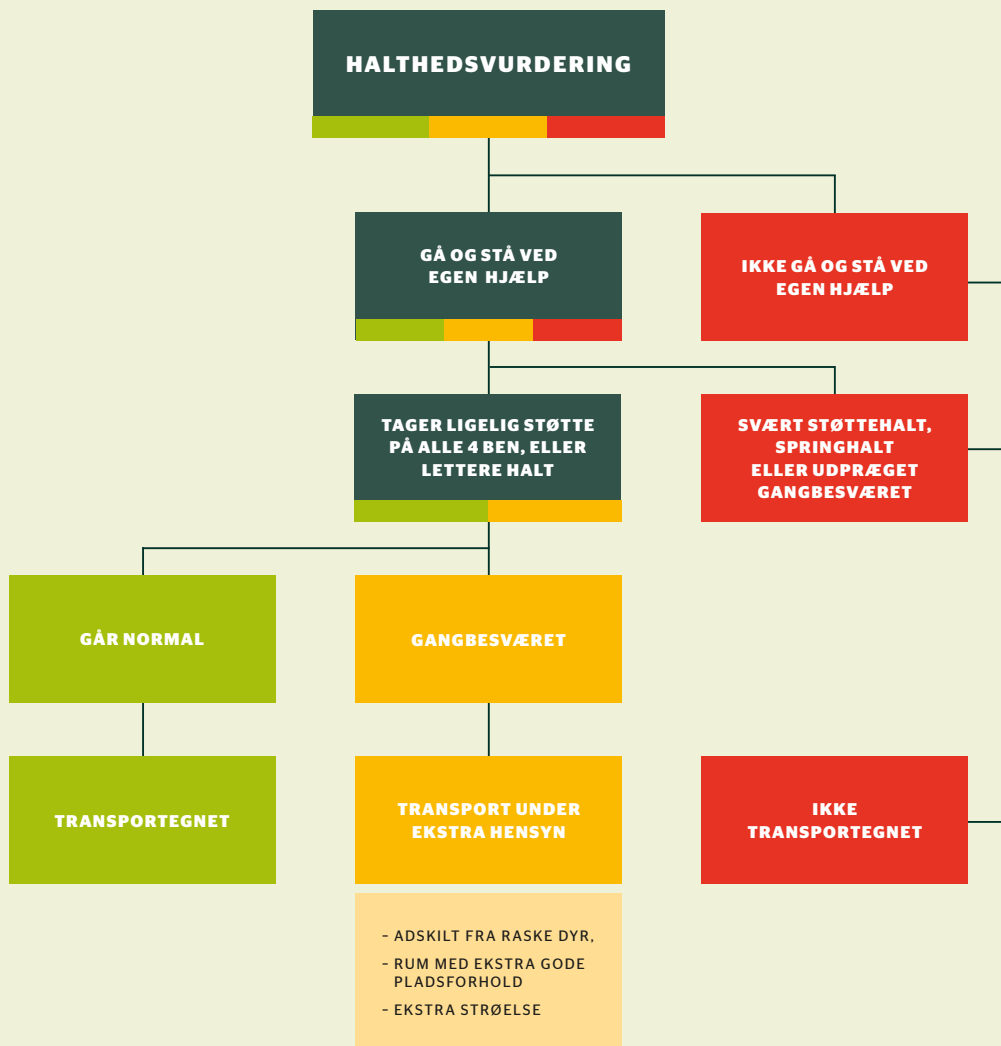

Gris med ikke afhelet halebid med sår dannelser, uden påvirket almenbefindende, uden akut infektion i halestumpen eller tegn på spredning til led og knogler. Kan transporteres under ekstra hensyn.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Akut halebid med tydelig betændelse i halen. Hævelse, varme, rødme og ømhed for berøring. Ikke egnet til transport.

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Ved halthed forstås enhver form for uregelmæssig gang som følge af forstyrrelser i bevægeapparatet hos grise eller kvæg. Årsagerne til halthed kan være mekaniske (f.eks. lammelser eller spasmer), traumatiske (f.eks. slag, trykninger eller brud) eller infektiøse (f.eks. betændelser i led, sener eller muskler). Halthed som følge af infektioner eller skader på bevægeapparatet er normalt et udtryk for, at dyret har smerter når det bevæger sig.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF DYRETS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er dyrets almenbefindende?**

- Er dyret sløvt eller nedstemt, uvillig til at bevæge sig mv.?
- Hvordan er dyrets huld?
- Udviser dyret tegn på smerte (tænderskæren, krum ryg, painface mv.)?
- Eventuelt måles temperaturen.

- **Hud og hårlag undersøges**

- Er der trykninger i huden eller er hårlaget tilsølet?
- Trykninger i huden (især ud for knoglefremspring) eller tilsmudset hårlag kan være tegn på, at dyret har ligget længe på den pågældende side.

- **Hvordan er dyrets bevægelse?**

- Dyrets lemmer undersøges om muligt for skader, infektioner og lign.
- Klove og biklove undersøges, og hvis disse er unormalt lange, vurderes om det har betydning for dyres bevægelse.
- Fysiske skader og infektioner der har betydning for dyrets bevægelse undersøges. Omfatter de evt. led, knogler og sener.

- **Er der normal og symmetrisk muskulatur?**

- Nedsat muskelstyrke eller muskelsvind kan være tegn på at dyret i en længere periode har haft bevægelsesforstyrrelser og måske smerter, som har bevirket at dyret har ligget mere ned.
- Nedsat muskelstyrke eller muskelsvind øger risikoen for at dyret ikke kan gennemføre transporten på normal vis.

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE FOR TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges i forbindelse med afviklingen af transporten

- **Er det en transport med omlæsning af dyret?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked, vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos dyrene, og kan være en yderligere belastning for i forvejen halte dyr.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at dyrene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for at dyrene kommer til skade. Direkte transport er mere skånsomme.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til dyret på bilen?**

- Er dyret f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold. Transport er en uvant og belastende situation for dyr. De rystelser og ændringer i bevægelsesretningen der forekommer ved transport stiller store krav til et velfungerende bevægeapparat (muskler, led, ledbånd og sener) og nervesystem. Transport med ekstra gode pladsforhold kan evt. medvirke til at halte dyr belastes mindre under transporten idet de så bedre kan kompensere for køretøjets bevægelser.
- Er dyret f.eks. adskilt fra raske dyr. Halte dyr og dyr med nedsat muskelstyrke vil have bedre mulighed for at klare sig imod eksempelvis spark, skub, bid og tråd hvis de er adskilt fra raske dyr.
- Er der evt. tildelt ekstra strøelse på gulvet, således at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på.

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Dyr der går normalt og tager ligelig støtte på alle 4 ben.

Transport under ekstra hensyn:

Dyr med lettere haltheder samt gangbesvær forårsaget heraf kan transporteres levende, såfremt dyret ikke påføres yderligere lidelse på grund af transporten. Der bør derfor ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse dyr.

Det vil fx sige rigelig strøelse på hele gulvet og/eller transport uden omlæsninger og/eller kort transport og/eller rigeligt med plads og/eller adskilt fra raske dyr.

Ikke egnede til transport:

Dyr, der ikke kan gå og stå ved egen hjælp eller dyr, der er springhalte, svært støt-tehalte eller udpræget gangbesværede på grund af diagnosticeret eller formodet knoglebrud, ledscred, smertefulde betændelsestilstande i lemmerne (ledbetændelse, seneskedebetændelse o. lign.), må ikke transporteres.

Opmærksomheden henledes på, at kreaturer med ledscred - uanset graden af halthed eller gangbesvær - ikke er transportegnede, idet disse dyr er meget udsatte for opbrud af skaden og yderligere skade i forbindelse med de belastninger, de udsættes for under transport.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1 og eventuelt § 2 for så vidt angår besætningsejer.
- Transportbekendtgørelsens § 17.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelser, der kan være relevante:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)
- [Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om transport af slagtedyrl med bækkensbrud og/eller hofteskred](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag. Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

EGNET TIL TRANSPORT

Dyrene går normalt og tager ligelig støtte på alle 4 ben. Lokale bursitter der ikke er kompliceret af sår dannelse eller infektion (ingen rødme, hævelse, varme eller smerte). Ingen hævelse på indersiden af benet. Eget til transport.

KAN TRANSPORTERES UNDER EKSTRA HENSYN

Ko, der er lettere gangbesværet som følge af forkert benstilling på bagbenene. Vurderes ikke at være smertevoldende, men koen vil have vanskeligt ved at klare sig blandt andre dyr. Kan transporteres under ekstra hensyn.

So med forvoksede klove, lettere gangbesværet som følge af forkert benstilling. Kan transporteres under ekstra hensyn.

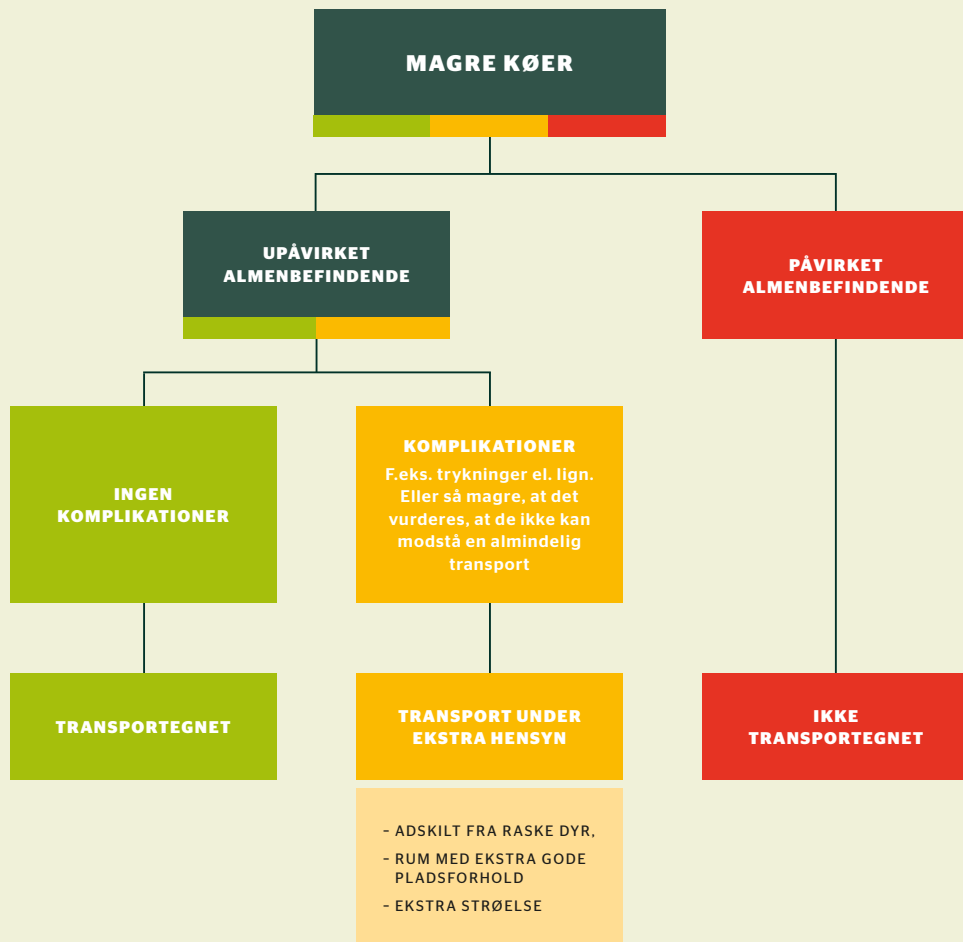
IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Støttehalt ko med haseledsbetændelse. Tydelig hævelse hele vejen rundt om haseledet. Hævelse, varme og ømhed for berøring, stærkt smertevoldende lidelse. Ikke egnet til transport.

Støttehalt slagtesvin med haseledsbetændelse. Hævelse, varme og ømhed for berøring, stærkt smertevoldende lidelse. Ikke egnet til transport.

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Magre køer kendetegnes ved nedsatte fedtdepoter på kroppen og dermed bl.a. fremtrædende ribben, hoftehjørner, tvær- og spinaltappe. Denne tilstand opstår normalt kun som følge af længere tids underforsyning med energi, perioder med sygdom, eller det kan være en følge af høj ydelse med negativ energibalance i en periode. Magre køer ses også efter kortere sygdomsforløb, hvor koen ikke har indtaget nok foder. Magre køer kan være svækkede, og kan derfor have sværere ved at kunne modstå transportens belastning på samme måde som andre køer i god konstitution. De har større risiko for at kunne støde mod inventar eller blive klemt mellem andre køer, og hvis de falder eller når de ligger ned, vil de have sværere ved at komme op igen.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF KOENS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er koens almenbefindende?**

- Er koen sløv eller nedstemt?
- Er koen slinger eller usikker på benene?
- Indsunkne øjne?
- Udviser koen tegn på smerte (tænderskæren, krum ryg, painface mv.)?
- Eventuelt måles temperaturen.

- **Koens hud undersøges**

- Er der fremstående knogler, ribben, hoftehjørner, tvær- og spinaltappe?
- Er hoftehjørne og sædeben vinklet?
- Synlige tværtappe og spinaltappe eller decideret savtakkede tværtappe og spinaltappe?
- Er der svind af f.eks. lår- ryg- og skuldermuskulaturen?
- Er der ingen eller kun meget lidt fedtvæv omkring haleroden?
- Er hungergruben fyldt/tom?

- **Hud og hårlag undersøges**

- Er der f.eks. hudafskrabninger, trykninger, tilsmudset hårlag og hævelser over led og fremstående knogler. Dette kan være tegn på, at koen har ligget mere ned i besætningen og ikke har normal fysisk styrke til at klare sig.

Følgende forhold bør klarlægges i forbindelse med afviklingen af transporten

- **Er det en transport med omlæsning af koen?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked, vil give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos køerne, og derved øge risikoen for at en mager ko falder eller trampes ned og derved skades.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at køerne er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for at køerne kommer til skade. Direkte transport er mere skånsomme. En lang eller urolig transport øger risikoen for, at en mager kos begrænsede energiresourcer bliver opbrugte.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til koen på bilen?**

- Er koen f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold. Transport er en uventet og belastende situation for en ko. Transport med ekstra gode pladsforhold kan evt. medvirke til at koen belastes mindre under transporten idet den så bedre kan klare sig i forhold til andre køer.
- Adskillelse af umage dyr. Er magre køer transporteret i samme rum som andre køer, og er de tydeligt mindre end de andre køer i rummet, er der risiko for at de klemmes eller væltes, og at de så ikke selv kan rejse sig, især hvis pladsen er begrænset. En urolig transport med sammenblanding af mange forskellige køer øger risikoen for, at en mager kos begrænsede energiresourcer bliver opbrugte.
- Er der evt. tildelt ekstra strøelse på gulvet, således at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på.

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor koens huld, almene tilstand og evt. skader, sammenholdes med transportens planlægning og afvikling..

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Køer der er magre med upåvirket almenbefindende og uden komplikationer i form af f.eks. trykninger eller andre lidelser, er egnet til transport.

Transport under ekstra hensyn:

Magre køer med upåvirket almenbefindende men med komplikationer i form af f.eks. ydre skader som trykninger eller lignende som også belaster dem, er kun egnet til transport under ekstra hensyn. Det samme gælder køer der er så magre, at det vurderes, at de ikke kan modstå en almindelig transport. Der bør derfor ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse køer, f.eks. ved direkte transport uden omlæsninger på et marked eller samlested, rigeligt med plads, og rigeligt strøelse på hele gulvet.

Ikke egnede til transport:

Magre køer, der er alment påvirkede, er ikke egnet til transport.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1 og eventuelt § 2 for så vidt angår besætningsejer.
- Transportbekendtgørelsens § 17.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I og kapitel III.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelse, der kan være relevant:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadede produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag. Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

EGNET TIL TRANSPORT

Mager ko uden tegn på ydre skader og uden påvirket almenbefindende. Koen er transportegnet.

KAN TRANSPORTERES UNDER EKSTRA HENSYN

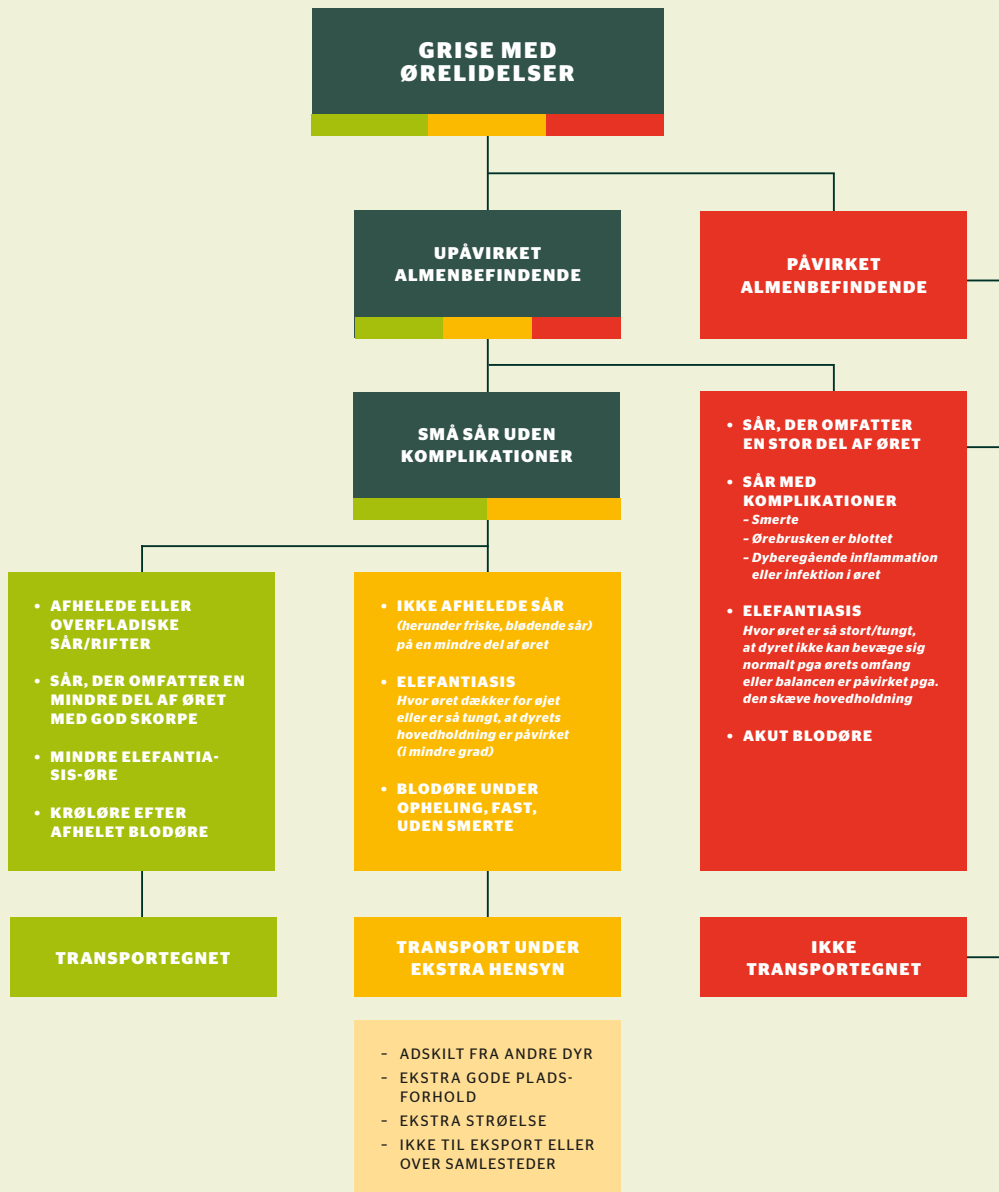

Mager ko med vinklede hoftehjørner og med begrænset fedt omkring haleroden. Ikke alment påvirket men med komplikationer i form af trykning på lår og hoftehjørne. Koen kan transporteres under ekstra hensyn.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Mager ko med vinklede hoftehjørner og synlige tværtappe og ribben. Påvirket almenbefindende, nedstemt og med indsunkne øjne. Ikke transportegnet.

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Øresår er sår i randen af ørerne og ses hos smågrise og slagtesvin. Sårene findes hyppigst langs ørernes nederste rand, men kan også sidde på ørespidserne. Øresår opstår typisk hos smågrise. Den højeste forekomst og de alvorligste øresår ses som regel hos grise på 20-40 kg, hvorefter sårene normalt heler. Forekomsten af øresår varierer meget fra besætning til besætning og kan også variere stærkt over tid.

Der er flere forskellige teorier om årsagen til øresår. I nogle tilfælde opfattes øresår som et adfærdsbetinget problem på linje med halebid. Det vil sige, at sårene formodes at skyldes bid fra andre grise. Ifølge andre teorier skyldes sårene bakterier eller andre smitstoffer. Det nævnes også, at øresår kan skyldes en beskadigelse af huden, for eksempel som følge af slagsmål efter sammenblanding, med følgende infektion med bakterier. Allergi/overfølsomhed samt toksiner i foderet er også nævnt som mulige årsager til øresår.

Under transport, kan grise med øresår blive udsat for angreb fra andre grise, idet fx blod tiltrækker sig andre grisenes interesse, hvilket kan forårsage yderligere skade og lidelse. Under transport vil grise med øresår ikke kunne flygte fra aggressive artsfæller. Store og betændte øresår vil i sig selv være ømme og smertevoldende.

Blødøre er en tilstand, hvor øret er udspændt og fyldt med væske (blod og evt. pus) formentlig pga. en fysisk påvirkning (voldsom hovedrysten, bid eller slag). Blødøre kan, især i det akutte stadium, være meget generende og smertefuldt for grisen, og det kan hæmme dyrets fysiske udfoldelse og orienteringsevne. Blødøre heler op ved at blodet resorberes og der dannes arvæv - det såkaldte "krøløre", "blomkålsøre". Blødører kan evt. forveksles med andre ørelidelser, f.eks. elephantiasis-ører, som kan blive meget store og tunge og er et resultat af tilstoppede lymfekar.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF GRISENS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er grisens almenbefindende?**

- Er grisen nedstemt?
- Er der skæv hovedholdning (evt. pga et tungt elephantiasis-øre)?
- Er der normal orienteringsevne?

- **Øret undersøges**

- Er synet hæmmet pga. et stort blodøre eller elephantiasis-øre?
- Vægrrer grisen sig ved berøring?
- Er der inflammation og / eller infektion i øret?
- Hvor stor en del af øret er dækket af sår?
- Er såret akut opstået eller af ældre dato?
- Er såret åbent eller dækket af skorpe? Bløder det?
- Er der pus og flåd fra dybereliggende væv?

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges vedrørende selve transporten:

- **Er det en transport med omlæsning af grisen?**
 - Transporter med omlæsning på et samlested eller marked vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos grisene og kan derved være en ekstra belastning for grisen og øge risikoen for beskadigelse af det i forvejen beskadigede øre.
- **Hvordan er transporten afviklet?**
 - En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at grisene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for at komme til skade. Direkte transport er mere skånsomme.
- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til grisen på transportmidlet?**
 - Er grisen placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold og mulighed for at undgå andre grise?
 - Er grisen adskilt fra raske grise?
 - Er der tildelt ekstra strøelse i rummet, således at dette er bekvemt at lægge sig på og grisene har mulighed for beskæftigelse?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor grisens tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse at:

Egnede til transport:

- Grise med afhelede øresår.
- Grise med øresår, der ikke er åbne og alvorlige. Det vil sige at sårene kun omfatter en mindre del af øret, er overfladiske og ikke omfatter underliggende væv, der er en tør, fastsiddende, afgrænset sårskorpe, ingen blødning og der er ikke tegn på infektion i øret.
- Grise med afhelede blodører ("krølører", "blomkålsører"), der ikke er ømme.
- Grise med elefantiasis-ører, der ikke er ømme, ikke hæmmer synet og ikke hindrer normal bevægelse.

Transport under ekstra hensyn:

Grisene har sår, der er ved at gennemgå en patologisk proces. Der bør ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse grise: Transport uden omlæsning, ekstra plads og strøelse og adskilt fra raske dyr samt kort transport. Disse dyr kan således ikke eksporteres eller transporteres over samlesteder.

- Grise med ikke-afhelede, blødende øresår og sår uden sårskorpe. Såret sidder på en mindre, afgrænset del af øret, dyret har upåvirket almenbefindende, der er ingen infektion, ingen dyberegående inflammation og ingen tegn på smerte fra såret.
- Grise med blødende øresår skal være isoleret fra artsfæller.
- Grise med blodøre, der er ved at hele op og uden smerter, men hvor grisen eventuelt har nedsat synsfelt og der er risiko for at andre grise kan beskadige det hævede øre.
- Grise med elephantiasis-ører, hvor synsfeltet er nedsat.

Ikke egnede til transport:

Grise med alvorlige sår.

- Grise med øresår på en stor del af øret eller så dybe sår, at ørebrusken er blottet.
- Øresår, uanset størrelse, med dyberegående inflammation og/eller infektion i øret. Sår med vævstab, smerte og påvirket almenbefindende.
- Grise med blodøre i den akutte fase, hvor øret er spændt og ømt.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1 og eventuelt § 2 for så vidt angår besætningsejer.
- Transportbekendtgørelsens § 17.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelse, der kan være relevant:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag. Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en gris med et skorpebelagt sår ved venstre ørebasis og et skorpebelagt sår mere lidt højere oppe på øreranden. Sårskorperne er tørre. Sårene er overfladiske. Grisen reagerer ikke ved berøring af øret.

Billedet illustrerer en gris med øresår på begge ører. Ørene er ikke ømme. Sårene er dækket af fastsiddende skorpe.

Billedet illustrerer en gris med et åbent, ikke fuldstændigt skorpedækket sår ved ørebasis, såret dækker en mindre del af øret og sårskorpen dækker størstedelen af såret. Området ved ørebasis er væskende, hudløst og ømt ved berøring, men der er ikke tegn på dyberegående betændelse.

Billedet illustrerer en gris med ørespidssår. Sårene er åbne og der er frisk blødning, hvor skorpen er revet af. Der er ikke tegn på dyberegående betændelse og øret er ikke hævet og ømt. Der er risiko for yderligere tilskadekomst ved almindelig transport.

Billedet illustrerer en gris med øresår på begge ørespidser. Sårene er åbne og blødende, men der er ikke tegn på dyberegående betændelse. Ørebrusken i bunden af såret er dækket af granulationsvæv.

Billedet illustrerer en gris med elefantiasis. Øret dækker for det ene øje og hæmmer dyrets syn.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en gris med blødende ørebasissår. Grisen er alment påvirket og vægger sig for berøring. Såret lugter af råd. Ørebrusken er synlig i bunden af såret. Der ses tydelige demarkationslinjer og en hængende nekrotisk flap fra såret.

Billedet illustrerer en gris med betændelse i begge ører og med blødende sår i øreranden. Begge ører er varme, ømme og hævede. Dyret er nedstemt og har feber.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

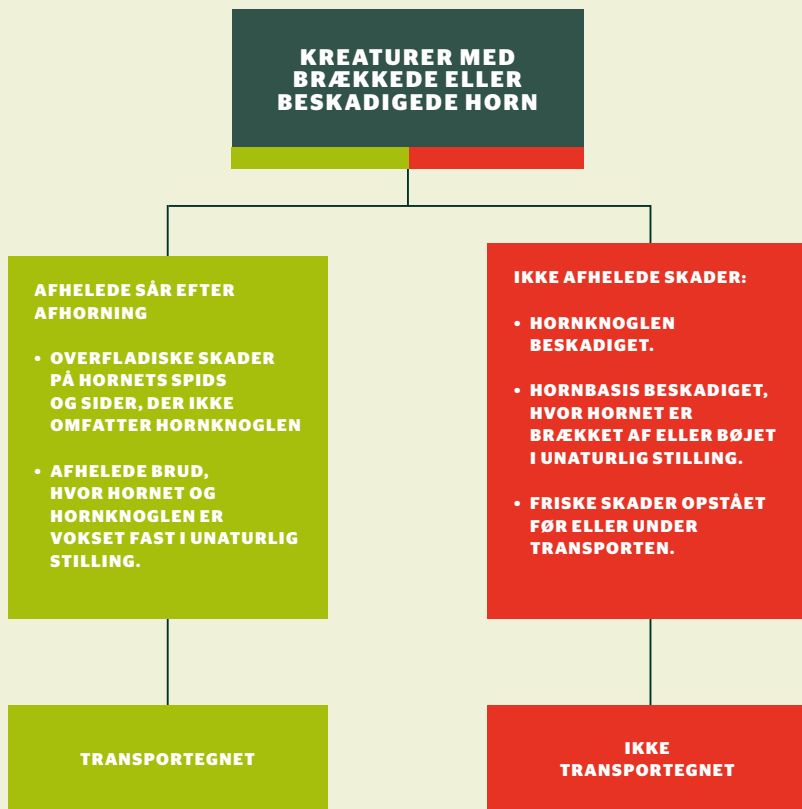

Billedet illustrerer en gris med øresår på en stor del af øreranden. En del af højre øre (inklusive ørebrusk) er faldet af og bruskranden er blottet, på venstre øret er randen hævet som tegn på dyberegående betændelse.

Billedet illustrerer en gris med akut blodøre.

KREATURER MED BRÆKKEDE ELLER BESKADIGEDE HORN

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Kvæg tilhører arten af skedehornede dyr, dvs. at hornet på kvæg består af en knogle, den såkaldte hornstjele, som er dækket af hornvæv, der består af keratin. Hornvævet dækker hele hornknoglen og hornspidsen, der ikke indeholder knoglevæv. Knoglen inde i hornet tilføres blod og har smertefølsomhed. Hornvævet keratin har ikke blodtilførsel eller smertefølsomhed. Hornet vokser gennem hele livet og hornlaget, der dækker knoglen, dannes i overgangen mellem hud og horn. Brud på et horn kan omfatte både hornvævet og knoglen inde i hornet eller kun hornspidsen, dækket af keratin. Ved brud, der omfatter knoglevævet, vil der være blødning og smertefølsomhed på brudstedet. Ved brud på hornspidsen, der kun omfatter keratindelen, vil der ikke være blødning eller smertefølsomhed. Der kan i nogle tilfælde ses fuldstændig afrivning af hornlaget, hvor den underliggende knogle er blotlagt. I disse tilfælde vil der være blødning og smertefølsomhed i knoglen og i huden ved hornbasis. Mange kreaturer bliver afhornet som kalve ved at vækstlinjen ved hornbasis brændes og ødelægges og de vil derfor ikke have horn. Dyr med brækkede horn vil prøve at beskytte dette mod tryk fra inventar og andre dyr ved at holde hovedet hævet.

Et dyr med et brækket horn bør straks i oprindelsesbesætningen tilses af en dyrlæge og sættes i behandling. Denne behandling vil kunne bestå i afhorning af dyret under bedøvelse og en efterfølgende smertelindring.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF DYRETS TILSTAND OG DET BRÆKKEDE HORN.

Undersøgelsen bør som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er dyrets almenbefindende?**

- Er dyret nedstemt, sløvt og evt. magert, har dyret feber, som tegn på infektion i horn og kranie?
- Udviser dyret afværgereaktioner, når man forsøger at røre ved hornet?
- Prøver dyret at beskytte det brækkede horn mod tryk fra inventar og andre dyr?

- **Hvordan er hornet brækket og hvilke dele af hornet er omfattet?**

- Er hornet brækket ved basis, midt på eller ude i spidsen, hvor det kun er hornvævet, der er brækket?
- Er der blødning som tegn på involvering af hornknogle?
- Ses der pus, er hornet varmt, er der hævelse ved hornbasis som tegn på infektion?
- Er dyret ømt for berøring af horn eller ved hornbasis?

- **Er skaden opstået før, under eller efter transportens påbegyndelse?**

- Er der ældre indtørret blod på horn eller ved hornbasis?
- Er der pus og infektion eller hævelse ved hornbasis som tegn på ældre skade.
- Er der tegn på forsøg på afhorning eller afklipning af brækket horn som tegn på, at hornet har været beskadiget inden afgang.
- Er der maling/farverester på brudstedet fra det benyttede transportmiddel som tegn på, at skaden er sket på bilen?

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

- **Er det en transport med omlæsning?**

- Er der sket omlæsning på samlested eller marked, hvor dyret kan være kommet til skade?
- Direkte, korte transporter er mere skånsomme.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- Er dyret transporteret sammen med andre dyr?
- Er der tegn på fastklemning under transporten, dvs. blod eller hår på inventar?
- Er der skader på inventar, hvor der er tegn på fastklemning?
- Har dyret været bundet eller løsgående?
- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at dyrene er mere urolige og der er større risiko for at komme til skade eller for at dyret påføres tryk og skub på et allerede brækket horn.

- **Er transporten planlagt og afviklet så der er taget ekstra hensyn til dyret på bilen?**

Er der særlige tiltag, der sikrer dyret mod at kunne komme til skade under transporten og under på- og aflæsning på bestemmelsesstedet? Er der særlige tiltag som f.eks.

- at dyret er transporteret i et rum med ekstra gode pladsforhold?
- at inventar eller skillevægge er i en højde, så dyret forhindres i at slå det brækkede horn mod disse og herved udsættes for smerte og lidelser?
- at dyret er opbundet på en sådan måde, at påvirkning af det brækkede horn kan undgås?
- at dyret er adskilt fra raske dyr? Raske dyr vil kunne skubbe til det syge dyr og herved medføre, at det brækkede horn trykkes mod inventar og skillevægge.
- at gulvet er dækket af ekstra strøelse, således at det er skridsikkert og derved forhindrer, at dyret skrider ud og slår det brækkede horn mod inventar og skillevægge?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand, bruddets karakter og alder sammenholdes med transportens planlægning og afvikling, herunder om der er taget ekstra hensyn til det skadede dyr.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Kreaturer, hvor kun hornets spids er brækket uden at hornknoglen eller hornbasis er beskadiget.

Afhornede kreaturer med afhelet afhorningssår.

Ikke egnet til transport:

Dyr med brækkede horn, hvor hornknoglen er beskadiget eller blotlagt vil som udgangspunkt ikke kunne transporteres, heller ikke under ekstra hensyn.

Kreaturer med brækkede horn, hvor der er påvirket almenbefindende pga. infektion og/eller feber.

Kreaturer hvor hornknoglen er brækket eller hvor hornvævet er revet af hornknoglen.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1 og eventuelt § 2 for så vidt angår besætningsejer.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I.
- Transportbekendtgørelsens § 17. Denne bestemmelse gælder kun for transporter, der fuldt ud afvikles i Danmark.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelse, der kan være relevant:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadede produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag. Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en kvie med brud på horn, der omfatter knoglen.

Billedet illustrerer en kvie med brud på horn, der omfatter knoglen.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer et kreatur med en frisk skade, som kan være opstået under transporten. Dyret er nu ikke transportegnet, men kan have været det ved transportens start.

Billedet illustrerer et kreatur med en ældre skade, der involverer hornknoglen.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer et kreatur med en ældre skade, der involverer hornknoglen.

Billedet illustrerer et kreatur med en ældre skade, der involverer hornknoglen.

VURDERING AF SKADER OPSTÅET UNDER TRANSPORT

SKADER OPSTÅET UNDER TRANSPORT

KLINISK UNDERSØGELSE AF DYRET

AFKLAR SKADENS KARAKTER

AFKLAR ÅRSAG TIL SKADEN / SKADENS OPSTÅEN

OVERVEJELSENE VED AFKLARING AF ÅRSAGEN TIL SKADEN KAN BL.A. INDEHOLDE FØLGENDE: SE EKSEMPLER NEDENFOR

OVERBELÆGNING?

- Fx dyr er kommet til skade pga. nedtrampning, er blevet klemt eller kan ikke komme op at stå pga. overbelægning af rummet.
- Skader på dyr pga. for lidt plads til fx horn, hoved og hale.

FEJL OG MANGLER VED TRANSPORTMIDDEL, PÅ- OG AFLÆSNINGSFACILITETER?

- Fx skader opstået pga. skarpe eller spidse kanter, defekte skillerum og inventar.
- Glatte gulve eller gulve uden tilstrækkelig strøelse.
- Stejle læsseramper eller utilstrækkelig afskærmning af dyr. Dyr kan få lemmer i klemme i konstruktionerne.
- Mangelfuld ventilation. Kulde/varmepåvirkning.

MANGLENDE HENSYN TIL DYRENE UNDER PÅ- OG AFLÆSNING OG UNDER TRANSPORT?

- Fx stejle læsseramper. Læsseramper, hvor dyr kan få lemmer i klemme ved hævnning/sænkning.
- Grise, der får tryne, hale eller klove i klemme ved hævnning af etager fordi skodder ikke er lukkede eller der ikke føres tilstrækkeligt opsyn under hævnning/sænkning af etager. Sammenblanding af umage dyr.

UHENSIGTMÆSSIG TRANSPORTPRAKSIS?

- Fx mangelfuldt opsyn ved hævnning af etager og læsseramper.
- U hensigtsmæssig opbinding af dyr. Skader fra reb og kæder.
- Manglende hensyn til svage eller betinget transportegnede dyr.
- For lav indvendig højde på etager eller under læsseramper.

AFKLAR SKADENS OMFANG

AFKLAR SKADENS VARIGHED

NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Ved transport af dyr kan der opstå skader på ellers sunde og raske dyr, der var transportegnede ved transportens begyndelse. Disse skader kan opstå ved at dyr skader hinanden eller ved at dyrene kommer til skade på transportmidlet og/eller på- og aflæsningsfaciliteterne, ved f.eks. udskridning eller ved at dyr kommer til skade på udstyr, inventar og skillevægge i transportmidlet. Skader, der af og til ses efter transport af dyr, er:

- Dyr, der brækker ben, ryggen eller hoften
- Kreaturer og grise med beskadigede eller afrevne klove eller biklove
- Kreaturer, der brækker et horn
- Grise, der får klemt/afrevet trynen eller halen
- Sår, trykninger og hudafskræbninger
- Grise, der kommer i klemme mellem loft og skillevæg m.m.

Skader kan skyldes hændelige uheld, men de kan også skyldes forkert udformning, indretning, vedligeholdelse eller anvendelse af transportmidlet, herunder på- eller aflæsningsfaciliteter, således at dyrenes sikkerhed ikke er tilstrækkeligt tilgodeset. Skader kan også opstå ved f.eks. uheldig sammenblanding af umage dyr, ved at transportere dyr på for lidt areal, ved at transportere dyr på et glat gulv uden strøelse eller ved manglende fastgørelse af containere med dyr.

OBSERVATIONER

Der foretages en klinisk undersøgelse af det tilskadekomne dyr med henblik på bl.a. at afklare skadens karakter, opståen/årsag, omfang og varighed:

Undersøgelsen kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvor alvorligt er dyret kommet til skade?**

- Hvilken skade har dyret samt graden af smerte og lidelse, som dyret er påført?
- Har skaden indflydelse på dyrets transportegnethed?

- **Hvordan er skaden opstået?**

- Er skaden med sikkerhed opstået under transporten (ses f.eks. friske sårrande, intet fibrøst væv, akut inflammation)?
- Er der maling/farverester på skadestedet fra det benyttede transportmiddel som tegn på, at skaden er sket på bilen?
- Er gulvet glat eller ujævnt?
- Er der fejl og mangler på transportmidlet?
- Er der tegn på fastklemning under transporten, dvs. blod eller hår på inventar?
- Er der skader på inventar, hvor der er tegn på fastklemning?

- **Hvorfor er skaden opstået?**

- Årsagen til dyrets skade?
- Kunne skaden være forhindret?
- Har chaufføren/transportøren handlet uagtsomt?
- Har dyret lidelser, der disponerer for tilskadekomst (meget mager, nedsat muskelfylde, diarre, kroniske lemmelidelser m.m.)?

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

- **Er det en transport med omlæsning?**

- Er der sket omlæsning på samlested eller marked, hvor dyret kan være kommet til skade?

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- Er dyret transporteret sammen med andre dyr?
- Har dyret været bundet eller løsgående?
- En transport med mange stop, af- og pålæsninger medfører, at dyrene er mere urolige og der er større risiko for at komme til skade.
- Er læsningen af dyret foretaget uden tilstrækkeligt opsyn, har skodderne været lukket ved hævelse af etager, er læsserampen anvendt korrekt, kan dyrene falde af etager eller rampe ved læsning?
- Har der været anvendt strøelse og er der anvendt tilstrækkelig strøelse til, at gulvet er skridsikkert?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor især dyrets tilstand, skadens karakter, alvor og varighed sammenholdes med transportens planlægning og afvikling, herunder om der er forhold ved transportmidlets samt af- og pålæsningsfaciliteters udformning, indretning, vedligeholdelse og anvendelse, som har været årsag til skadens opståen.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse at dyr, der bliver syge eller kommer til skade under transporten, skal adskilles fra de andre dyr og ydes førstehjælp så hurtigt som muligt. De skal have passende dyrlægebehandling og om nødvendigt nødslægtes eller aflives, uden at de påføres unødige lidelser.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning, der kan være relevant:

- Dyreværnslovens § 1.
- Transportforordningens artikel 3, artikel 6, stk. 3, og artikel 8, stk. 1, jf. bilag I, kapitel I, kapitel II samt kapitel III.
- Transportbekendtgørelsens § 17. Denne bestemmelse gælder kun for transporter, der fuldt ud afvikles i Danmark.
- Se bilag 1.1 til denne guide.

FORTOLKNINGSBIDRAG

Udtalelse, der kan være relevant:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Konstateres det, at der er sket en overtrædelse i forbindelse med transport af dyr, sanktioneres/reageres der i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#). Af kontrolvejledningen fremgår bl.a., at der ved vurderingen af rette sanktion/reaktion skal tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag. Ved transport af ikke-transportegnede dyr vil det være relevant at overveje sanktionering/reaktion i forhold til relevante aktører, f.eks. besætningsejer eller transportvirksomhed.

EKSEMPLER

KAN TRANSPORTERES UNDER EKSTRA HENSYN

Billedet illustrerer et kreatur med friske, blødende sår på lemmerne. Der er ingen tegn på gamle skader, intet blod i transportmidlet og ingen andre tegn på, at skaden er sket på grund af fejl og mangler. Dyret kan være transportegnet, egnet til videre transport under særlige hensyn eller ikke transportegnet – alt efter sårets størrelse og eventuelle komplikationer.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en gris med skadet tryne. Der er blod på og omkring trynen, rødme i ansigtet og omkring trynen. Der ses blod udenpå transportmidlet – ved/på skodderne.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en gris, der er kommet i klemme mellem loft og skillerum med døden (kvælning) til følge. Skillerummet er forhøjet ved hjælp af en hjemmelavet konstruktion. Den indvendige højde er opmålt til under 95 cm.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en gris med skadet ben. Der er friske blødninger og frisk sårrand på benet. Intet fibrøst væv. Der ses friskt blod i transportmidlet - omkring etageadskillelsen og køretøjets sidevæg. Der er tale om en stærkt smertevoldende lidelse.

IKKE EGNET TIL TRANSPORT

Billedet illustrerer en gris med skadet tryne. Der er friske blødninger og frisk sårrand på trynen. Intet fibrøst væv. På transportmidlet ses frisk blod. Der er tale om en stærkt smertevoldende lidelse.

BILAG 1

LOVGIVNING, RETNINGSLINJER OG SANKTIONERING

BILAG 1.1 LOVE, FORORDNINGER OG BEKENDTGØRELSER

Dyreværnsloven¹

Ved enhver håndtering, og herunder også ved transport af dyr, skal bestemmelsen i dyreværnslovens

§ 1 overholdes. Ansvaret påhviler alle de aktører, der er ansvarlige for det pågældende dyr, f.eks. besætningsejer, der har opdrættet dyret, de ansvarlige for transporten af dyret. Både uagtsomme og forsætlige overtrædelser af lovens bestemmelser er strafbelagte.

I henhold til § 1 i dyreværnsloven, skal dyr behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe.

Bestemmelsen i § 2 beskriver en generel standard for, hvilken omsorg, der skal udvises over for dyr. Det følger af bestemmelsen, at enhver, der holder dyr, skal sørge for, at dyrene behandles omsorgsfuldt, herunder huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

Den, der holder dyr (f.eks. besætningsejer) har et ansvar både efter § 1 og § 2, i dyreværnsloven.

1) Lovbekendtgørelse nr. 20 af 11. januar 2018 af dyreværnsloven:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=197059>

Transportforordningen²

Uddrag af artikel 3: Det er forbudt at transportere dyr eller lade dem transportere under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødigt lidelse. Herunder skal følgende betingelser være opfyldt:

- a) forud for transporten skal alle fornødne foranstaltninger være truffet for at gøre transporttiden så kort som muligt, og for at sikre at dyrenes behov opfyldes under transporten.
- b) dyrene skal være egnede til den planlagte forsendelse

Uddrag af Bilag 1. kap.1 om egnethed til transport:

I transportforordningens artikel 3 opstilles en række betingelser, som altid skal være opfyldt, for at dyr må transporteres. Ansvarer i artikel 3 påhviler alle de aktører, der transporterer eller håndterer dyr i forbindelse med en transport.

Det følger af artikel 3, at det er forbudt at transportere dyr eller lade dem transportere under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødigt lidelse. Herudover skal betingelserne i litra a - h være opfyldt.

Se f.eks. følgende:

Litra b) om, at dyrene skal være egnede til den planlagte forsendelse.

Litra c) og litra d) om, at transportmidlerne samt på- og aflæsningsfaciliteterne skal være udformet, indrettet, vedligeholdt og anvendt på en sådan måde, at dyrene ikke kommer til skade eller påføres unødigt lidelser og sådan, at dyrenes sikkerhed tilgodeses.

Efter transportforordningens artikel 6, stk. 3, skal transportvirksomheder transportere dyr i overensstemmelse med hele bilag I.

2) Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2005R0001:20050125:DA:PDF>

Efter transportforordningens artikel 8, stk. 1, skal brugere af dyr på afgang-, omladnings- eller bestemmelsesstedet sikre, at dyrene behandles i overensstemmelse med kapitel I og kapitel III, del 1 i bilag I. Ved "brugere" forstås enhver fysisk eller juridisk person, som ikke er en transportvirksomhed, og som permanent eller midlertidigt er ansvarlig for eller håndterer dyrene. F.eks. betragtes besætningsejer som bruger i forordningens forstand.

Transportforordningens bilag I indeholder en række kapitler, se særligt kapitel I, II og III: Kapitel I indeholder kravene til dyrs transportegnethed.

Det fremgår heraf, at ingen dyr må transporteres, medmindre de er egnede til den påtænkte forsendelse, og alle dyr skal transporteres under sådanne forhold, at de ikke kommer til skade eller påføres unødigt lidelse, jf. pkt. 1.

Endvidere fremgår det, at tilskadekomne dyr og dyr, som har fysiologiske skavanker eller undergår en patologisk proces, betragtes som ikke egnede til transport, jf. pkt. 2.

Under pkt. 2 indeholder transportforordningen en liste (litra a - g) over, hvornår et dyr "især" betragtes som ikke-egnet til transport.

Se f.eks. følgende:

Litra a) dyr, som er ude af stand til at bevæge sig ved egen kraft uden smerter eller at gå uden støtte.

Litra b) dyr med et alvorligt åbent sår eller en prolaps.

Vedrørende syge eller tilskadekomne dyr fremgår det af pkt. 3, at disse dyr kan betragtes som egnede til transport, hvis de opstillede betingelser er opfyldt. For eksempel kan lettere tilskadekomne eller syge dyr transporteres, hvis de ikke vil blive påført yderligere lidelser som følge af transporten; i tvivlstilfælde skal der anmodes om veterinærrådgivning, jf. litra a).

Kapitel II indeholder en række krav til de transportmidler (samt udstyr), der anvendes til at transportere dyr. Kravene omhandler udformning, indretning, vedligeholdelse og anvendelse af disse transportmidler. Se særligt pkt. 1.1. - 1.6. Kapitel II gælder kun for transportvirksomheder.

Kapitel III, del 1 omhandler transportpraksis og indeholder en række krav, der skal overholdes i forbindelse med pålæsning og aflæsning samt krav til håndtering af dyrene. Del 1 gælder alle aktører. Se pkt. 1.1. – 1.13.

Kapitel III, del 2 indeholder krav, der skal være opfyldt under transporten og gælder kun for transportvirksomheder. Se pkt. 2.1. – 2.7.

Transportbekendtgørelse om beskyttelse af dyr under transport ³

Transportbekendtgørelsen supplerer transportforordningens bestemmelser, og gælder for transportere, der fuldt ud afvikles i Danmark. Særligt henvises til § 17, der omhandler transportegnethed af lettere tilskadekomne/syge dyr.

Det følger af bestemmelsen, at transport af lettere tilskadekomne eller syge dyr, som ikke påføres unødigt lidelse på grund af transporten, kun må finde sted, hvis transportmidlets bund under transporten forsynes med et ekstra tykt lag egnet strøelse. Der skal i tilfælde af tvivl om, hvorvidt dyrene påføres unødigt lidelse på grund af transporten, indhentes en udtalelse fra en dyrlæge.

BILAG 1.2 VEJLEDNINGER

Vejledning om Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter m.v.:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2502>

BILAG 1.3 SAGSBEHANDLING OG VALG AF RETTE SANKTION

Fødevarestyrelsens kontrolvejledning:

Kontrolvejledningens afsnit 13.3 omhandler valg af sanktion samt de overvejelser, der skal indgå ved vurderingen af den rette sanktion:

https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Kontrolstyring/Kontrolvejledning/Samlet_kontrolvejledning.pdf

3) Bekendtgørelse nr. 1729 af 21. december 2006 om beskyttelse af dyr under transport med senere ændringer: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=2508>

Kontrolvejledningens bilag 2 vedrørende helhedsvurderingen ved sanktionering på veterinærområdet:

https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Kontrolstyring/Kontrolvejledning/Bilag_2_Helhedsvurdering_sanktionsvalg_veterinaeromraadet.pdf

Fødevarestyrelsens retningslinjer for sanktionering af dyreværnsovertrædelser i forbindelse med transport.

Fødevarestyrelsens vejledning om politianmeldelser og straffesager generelt: Vejledningen beskriver bl.a. procedure og indhold af en politianmeldelse:

<http://fvst-intranet/Fagligt/Sider/Bøder-og-politianmeldelser.aspx>

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om Dyreværn:

Meddelelsen indeholder bl.a. vejledende bødestørrelser i sager om transport af dyr samt oplysning om, hvornår der skal ske forelæggelse af veterinærfaglige spørgsmål for Det Veterinære Sundhedsråd:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=197051>

BILAG 1.4 ØVRIGE

Meddelelse om skærpelse af transportegnethedsvurderingen af dyr på samlesteder og ved udførsel: Se kapitel 6.

http://fvst-intranet/Fagligt/Sider/Dyrevelfærd_Transport_%20Transportmappen.aspx

Udtalelse fra Det Veterinære Sundhedsråd af 2. december 2008 om svin med store/ komplicerede navle- eller lyskebrok:

<https://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/2008/udtalelse-af-2-december-2008-om-svin-med-storekomplicerede-navle-eller-lyskebrok/>

Meddelelse fra Det Veterinære Sundhedsråd til landets dyrlæger om udtalelse vedr. dyrs transportegnethed.

Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om transport af slagtedyr med bækkenbrud og/eller hofteskred:

<https://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/2003/det-veterinaere-sundhedsraads-udtalelse-om-transport-af-slagtedyr-med-baekkenbrud-ogeller-hofteskred/>

Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste:

<https://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/2009/det-veterinaere-sundhedsraads-redegørelse-om-transport-af-syge-eller-tilskadekomne-produktionsdyr-inkl-hest/>

Den Videnskabelige Komités rapport af 11. marts 2002 om dyrs velfærd under transport (særlige forhold for heste, svin, får og kvæg):

<http://fvst-intranet/Fagligt/Documents/Dyreværn/Transport/Den%20Videnskabelige%20Komités%20rapport%20af%20om%20dyrs%20velfaerd.PDF>

Opinion af 30. marts 2004 om beskyttelse af dyr under transport:

http://fvst-intranet/Fagligt/Documents/Dyreværn/Transport/Scientific_Opinion_AHAW_Animal_Transport_March_2004.pdf

MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET

Fødevarestyrelsen

Stationsparken 31-33

2600 Glostrup

Tlf. +45 72 27 69 00

fvst.dk/kontakt

www.fvst.dk